

Posudek na diplomovou práci Jana Odstrčilíka

Jak úspěšně studovat ve středověku? Analýza pozdně středověkého traktátu *De modulo studendi* (rukopis Olomouc, VK, M I 357) a edice jeho vybraných částí

Diplomová práce Jana Odstrčilíka se pohybuje na poli středověké latiny, zabývá se dosud nevydaným a nezpracovaným traktátem *De modulo studendi* (rukopis uložený v Olomouci, VK, M I 357) vzniklým v kartuziánském klášteře v Olomouci s největší pravděpodobností v 50. či 60. letech 15. století a na příkladu tohoto textu poskytuje velmi zajímavou sondu do oblasti univerzitního vzdělávání v pohusitských poděbradských Čechách. Jedná se o obsahově velmi různorodý text, který podává obecné rady týkající se studia na univerzitní úrovni, přičemž se zabývá jak jednotlivými vědními disciplínami, tak správným postupem při učení.

Předložená práce si klade za cíl zasadit tento text do širšího kontextu, datovat jej, seznámit s jeho obsahem, porovnat jej s obdobně zaměřenými texty a v neposlední řadě podat kritickou edici vybraných částí textu, protože text sám v úplnosti je velmi obsáhlý. Tomuto proponovanému záměru odpovídá struktura práce, která je rozdělena do pěti okruhů: 1. otázky věnované vzniku a autorství textu, 2. obsahu traktátu (sem spadá formální členění textu, jednotlivé studijní disciplíny, autor traktátu se zde vyjadřuje rovněž k otázkám, čeho se při studiu vyvarovat, podává např. nanejvýš zajímavé úvahy o překládání z latiny do němčiny), 3. okruh je věnován průběhu univerzitního studia (a to jak otázkám spojeným s adekvátní životosprávou, která je podle autora traktátu jedním z hlavních předpokladů pro proces učení, tak samotnému vzdělávání), konečně následující oddíl srovnává traktát s dalšími didaktickými texty středověku, aby si diplomand následně připravil půdu ke shrnutí dosažených výsledků v závěrečných úvahách. Jak už bylo řečeno výše, integrální součástí práce je kritická edice vybraných částí traktátu (zaujímavější přibližně 40 stran !), v textu jsou průběžně řazeny tabulky, na konci práce jsou připojeny rejstříky (věcný a jmenný) a seznam primární a sekundární literatury.

Námět práce je zvolen nanejvýš vhodně, protože traktát svým obsahem zasahuje hned do několika oblastí, nejde jen o úzce zaměřený text s učebními předpisy, ale poskytuje přesahy do učební praxe, šíře a hloubky učební látky, dává rovněž nahlédnout do studijní životosprávy při studiu či procesu učení.

I když Jan Odstrčilík podává pouze vybrané pasáže traktátu v kritické edici (což je vzhledem k rozsahu látky naprosto pochopitelné), v rámci celé práce prozrazuje, že celý text pročetl v úplnosti, dobře mu porozuměl, protože jen tak mohl kompetentně provést rozbor textu a vyvodit z něj závěry. Z metodologického hlediska bych vyzvedla, že autor diplomové práce nezvolil pouze jedno z témat, se kterým se v traktátu potkal, ale pokusil se zpracovat a kriticky pohlédnout na text jako na celek, protože jen tak z textu vystoupily nikoli jednotlivosti, ale při globálním pohledu se podařilo odhalit celkovou strukturu a zaměření textu. Diplomand si tak vytvořil velmi solidní základ pro budoucí kritickou edici traktátu, kterou patrně zamýšlí v budoucnosti provést. Tento rys práce bych vyzvedla jako zásadní. Dále samozřejmě také skutečnost, že si autor práce poradil nejenom s paleografickými obtížemi při sestavování kritické edice (tady bych vyslovila jen politování, že do příloh nepřidal alespoň selektivně několik částí z traktátu, aby si čtenář práce dovedl představit, nakolik složité bylo edici sestavit a jestli se jedná o dobře či hůře čitelný text), neulpěl pouze na jeho přetlumočení, ale pokusil se dostat i za něj. S tím souvisí i schopnost Jana Odstrčilíka klást si relevantní otázky, na které z větší části nalézá odpovědi (datace textu, jeho provenience, vztah jednotlivých částí traktátu k sobě navzájem), či se k nim blíží.

Na straně 49 bych ráda doplnila informaci, kterou Jan Odstrčilík uvádí. V případě citované pasáže v traktátu, za jehož autora uvádí tzv. Cesaria, se skutečně jedná o Caesaria z Heisterbachu (pro toto autorství hovoří nejen skutečnost, kterou diplomand z traktátu cituje, totiž že v případě obou popisovaných příhod vstoupí napravené osoby do cisterciáckého řádu), ale i samotná popsána exempla. Obě pocházejí ze sbírky *Dialogus miraculorum*. První i druhý příběh je z první knihy (Rozhodnutí pro řeholní život), exemplum 32 a 33.¹

Silné stránky práce a úctyhodné výsledky, k nimž autor dospěl, jsem již zdůraznila. Za drobné nedostatky považuji pouze občasné sklouznutí k hovorovému jazyku, nadužívání pasivních konstrukcí, pro které podle mého názoru není v češtině opodstatnění, občasné zapomenuté části vět, které unikly závěrečným korekturám či drobné grafické nedostatky (kombinace dvou kulatých závorek za sebou; rozdílně uváděná jména u téhož badatele, srv. např. Polak str. 17, pozn. 12;) a opomenutá interpunkce. Stejně tak se domnívám, že není příliš šťastné kombinovat dvojí citaci (jak v hlavním textu v kulatých závorkách, tak pod čarou). Větší opomenutí nalézám v soupisu literatury, kde nejenže nejsou respektovány úzy platné v německém a anglickém jazyce (zejm. psaní velkých písmen a dělení slov), ale za závažnější považuji, že autor necituje shodně, tj. že v případě časopiseckých studií spíše

¹ V českém překladu J. Nechutové, *Caesarius z Heisterbachu, Vyprávění o zázracích. Středověký život v zrcadle exemplu*, Praha 2009, str. 49-52.

neuvádí jejich rozsah. Tyto detaily, které však při obhajobě nestojí za zmínku, protože je přičítám spíše nedbalé závěrečné korektuře, bude třeba opravit při další práci s obhájeným textem.

Jak jsem ukázala celým posudkem, autor dospěl pečlivými rozbory k samostatným a novým poznatkům. Dokonale tak splnil požadavky kladené na diplomovou práci (v mnohém je dokonce, trůfám si říci, překonal). Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji stupněm výborně.

Brno, 8.5. 2012

Iva Adámková
Iva Adámková, PhD.